

El secret del Bosc Vell

DISTORSIONS

núm. 69

Dino Buzzati

EL SECRET DEL BOSC VELL

Traducció de David Nel·lo

Ed. Males Herbes
2020

Primera edició: març 2020

Títol original: Il segreto del bosco Vecchio, de Dino Buzzati

© Dino Buzzati Estate

All rights reserved handled by The Italian Literary Agency, Milan, Italy.

“Rights negotiated through The Italian Literary Agency and Ute Körner
Literary Agent”

© de la traducció, David Nel-lo

© d'aquesta edició, Editorial Males Herbes S.C.P

Guilleries, 26, 1 - 2

08012 Barcelona

www.editorialmalesherbes.com

ISBN: 978-84-120705-7-6

Dipòsit legal: B 2013-2020

Impressió: Bookprint Digital

Disseny i maquetació: Eduard Vila / www.eduvila.com

Correcció: Joana Castells Savall

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic o electrònic, actual o futur —incloent-hi les fotocòpies i la difusió a través d'Internet— i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públics.

1

Se sap que el coronel Sebastiano Procolo va instal·lar-se a la vall de Fondo a la primavera de 1925. En morir, l'oncle Antonio Morro li havia deixat part d'una grandíssima propietat de boscos a deu quilòmetres del poble.

L'altra part, molt més gran, havia estat assignada al fill d'un germà mort de l'oficial: un tal Benvenuto Procolo, un noiet de dotze anys, orfe també de mare, que vivia en un col·legi pensionat no gaire lluny de Fondo.

Fins aleshores, el tutor del Benvenuto havia estat el besoncle Morro i la custòdia del noi va passar llavors a mans del coronel.

En aquella època, i així va restar més o menys fins al final, el Sebastiano Procolo era un home alt i eixut, amb uns bons mostatxos blancs, cepat com pocs, tant, que es deia que era capaç de partir una nou amb l'índex i el polze de la mà esquerra (el Procolo era esquerrà).

Quan va presentar la renúncia a l'exèrcit, els soldats del seu regiment van deixar anar un gran sospir, perquè

diffícilment es podien imaginar un comandant més rígid i meticulós. L'última vegada que, en sortir, va creuar la portalada de la caserna, la formació de la guàrdia es va executar amb especial celeritat i precisió, com feia anys que no es veia; el corneta, que era dels millors del regiment, es va superar a si mateix amb tres tocs d'atenció que van esdevenir llegendaris, per la seva esplendor, en tota la guarnició. I el coronel, amb un lleuger moviment dels llavis que hauria pogut semblar un somriure,¹ va mirar d'interpretar com una mostra sentida de deferència el que en realitat era una manifestació d'alegria íntima per la seva partida.

1. Un somriure franc no es va veure mai en el rostre del Procolo.

2

El Morro, pacífic terratinent, considerat l'home més ric de la clotada, no havia explotat gran cosa de les seves propietats. Sí que havia fet abatre molta vegetació, però només en una zona restringida dels seus boscos. El boscatge més bonic, tot i que el més petit, l'anomenat Bosc Vell, havia estat sempre respectat. Allí hi havia els avets més antics de la zona, i potser del món. Feia centenars i centenars d'anys que no s'havia tallat ni un arbre. Justament, al coronel li havia tocat en herència el Bosc Vell, amb una casa que havia estat la del propi Morro i una llista d'altres terrenys arbrats que es podria definir com a delimitació.

El Morro, igual que tota la població de la vall, sentia una autèntica veneració per aquell bosc frondosíssim, i abans de morir havia intentat, en va, de fer-lo declarar monument nacional.

Un mes després de la seva mort, en reconeixement dels seus mèrits forestals, les autoritats de Fondo van

inaugurar en una clariana del bosc on es trobava la casa del Morro una estàtua del difunt, de fusta tallada i pintada de colors vius.

Tothom va trobar que tenia una gran semblança i que era magnífica. Però quan, a la cerimònia inaugural, un orador va dir: «... i per això és just que de la seva obra en resti un senyal de record perpetu», molts dels presents van clavar-se cops de colze, entre rialletes: sis mesos, a tot estirar, podia durar una estàtua com aquella, i després es podria.

3

Va ser el Giovanni Aiuti, un home de mitjana edat, ja majoral a l'època del Morro, qui va anar a buscar el coronel Procolo a l'estació, el dia de la seva arribada, amb un automòbil passat de moda. La primera conversa no va ser gaire cordial. (Sovint, més endavant, el bon Aiuti es penediria d'haver-se mostrat en aquella ocasió una mica insolent.)

—Que extraordinari! —va dir al coronel immediatament després de les primeres presentacions—. Sap que vostè té una retirada al pobre Morro? Té el nas clavat.

—Ah, sí? —va preguntar el coronel.

—S'hi assembla molt —va explicar l'Aiuti—. Es diria gairebé el mateix, si no fos que...

—Veig que en aquesta terra sou molt de la broma, oi? —va fer, gèlid, el coronel.

—No es pot dir que hi hagi una gran tradició —va respondre l'Aiuti, mort de vergonya—. De vegades sí que es fa gresca... Però, valga'm Déu, són sortides sense malícia.

Tots dos, dalt del cotxe, es van dirigir de seguida a la casa del Morro. La carretera, en els primers dos quilòmetres, corria entre els camps del fons de la vall; després s'enfilava entre pastures obertes; a uns quatre quilòmetres de la casa començava a endinsar-se en el bosc, un bosc no gaire frondós amb arbres alts però soferts; a un quilòmetre de l'arribada s'entrava en un altiplà, on s'obria una gran clariana. Des d'allí es veia, i encara avui es veu la mar de bé, el cèlebre Bosc Vell, que s'estenia entre dos turons arrodonits com pastissos i s'enfilava fins al cim de la vall. Al capdamunt del coll despuntava una penya de color groc, d'una alçada d'uns cent metres, anomenada la Banyà del Vell. Nua i gastada pel pas dels anys, oferia un aspecte tristici que no despertava cap simpatia.

En aquell primer viatge, així ho explicaria després l'Aiuti, el coronel va trobar motius per irritar-se tres vegades.

La primera va ser en un revolt molt costerut de la carretera, poc després de la clariana, on el cotxe es va aturar perquè li faltava benzina. L'Aiuti va aconseguir amagar al Procolo, poc expert en motors d'explosió, el motiu verdader pel qual s'havia aturat el vehicle. Va dir que li passava sempre, en aquella pujada, perquè era un cotxe molt vell i no suportava els grans esforços.² El coronel no va protestar, però no va dissimular la seva irritació:

—I el Morro —va preguntar—, com s'ho feia?

—El Morro —va respondre l'Aiuti— tenia una euga i un calessa. L'euga, un cas estranyíssim, es va morir

2. Aquesta mentida va forçar l'Aiuti, en els viatges successius tot sol, a aturar el cotxe en aquella pujada i fer els últims dos quilòmetres i mig a peu. Si no, se li hauria vist el llautó.

justament el dia després de l'amo. Era una bèstia molt afectuosa.

La segona enrabiada del coronel va tenir lloc als peus d'un làrix tot ressec. Mentre tots dos caminaven, s'havia sentit un crit enrogallat que baixava des de dalt. El Procolo, tot mirant cap amunt, havia vist, apostat damunt de les últimes branques, un ocell negre, de proporcions considerables.

L'Aiuti li va explicar que aquella era la vella garsa guardiana que el pobre Morro tenia en gran consideració: dia i nit era damunt de la branca i quan algú passava pel camí cridava per advertir els que eren a casa. La gràcia és que el seu crit se sentia a una gran distància. L'habilitat de l'ocell consistia a donar la veu d'alarma només quan algú pujava cap a la casa; als que baixaven cap a la vall, l'ocell els ignorava. Per això servia admirablement de sentinella.

El Procolo va declarar tot seguit que aquella cosa no li agradava. Quina mena de confiança podia oferir un ocell com aquell? L'oncle hauria hagut de posar-hi un home, si volia un avís segur. I a més a més, aquella bèstia bé devia dormir; com podia fer la seva vigilància durant el son? L'Aiuti li va fer saber que la garsa solia dormir amb un ull obert.

—Ja n'hi ha prou... —va dir aleshores el coronel Procolo, tallant la conversa, i va reprendre la marxa, mentre picava amb el bastó a terra, sense donar ni una ullada a aquell bosc, que començava a ser el seu.

Per tercera vegada, el Procolo es va irritar quan va arribar a la casa. Era un edifici vetust, més aviat complicat, que s'hauria pogut qualificar de pintoresc.

El primer que va atreure l'atenció del nou propietari, abans que res, va ser un penell de ferro que hi havia al capdamunt de la xemeneia.

—Sembla una oca, oi? —va preguntar.

L'Aiuti va admetre que el penell tenia ben bé la forma d'una oca, l'havia fet fer el Morro uns tres anys abans.

A propòsit d'allò, el coronel va afegir que, segons el seu parer, s'imposaven alguns canvis en aquella casa.

Per sort va venir una lleugera ventada, d'aquelles que no falten mai als boscos d'una certa extensió, i el coronel va poder comprovar que l'oca, en girar, no feia ni el més mínim grinyol. Aquesta constatació el va asserenar una mica.

Mentrestant havia sortit de la casa el Vettore, el criat de l'oncle Morro, d'uns seixanta anys, i va anunciar al coronel que el cafè ja estava a punt, al seu servei.

4

L'endemà al matí, cap a quarts d'onze, van arribar a la casa, degudament anunciats per la garsa, cinc homes. Eren membres de la Comissió Forestal, que hi anaven a fer una inspecció.

El cap de la Comissió va explicar al coronel que la llei imposava les visites de control, per verificar que els propietaris no abusessin de la tala de l'arbrat. Aquest no era el cas del Morro que, tot i que havia aprofitat al màxim el petit bosc que envoltava la clariana (que ara s'hauria de preservar durant una bona colla d'anys), havia deixat en òptimes condicions els boscos que pertanyien al Benvenuto i no havia tocat mai el famós Bosc Vell, l'orgull de la vall. Però les formalitats eren les formalitats, i la visita s'havia de fer.

El coronel es va mostrar més aviat reservat, però en el fons no li va desagradar de tenir companyia immediata per anar a veure el Bosc Vell, del qual havia sentit parlar tant.

El coronel i la Comissió van emprendre el camí. Un cop travessada la zona del bosc ara despoblada (el cap de la Comissió va mostrar la seva gran sorpresa perquè el Morro havia fet clavar els arbres una mica espaiats, per aprimar el bosc més alt, i així el deixava exposat a una tremenda ruïna en cas de tempesta), tots sis van arribar a un recinte darrere del qual començava una zona de bosc molt més espessa, amb avets de qualitats diverses, venerats i altíssims.

No es veien senyals de tala. Justament al límit hi havia un arbre que jeia abatut, probablement per vellesa, o pel vent. Ningú s'havia preocupat d'enretirar-lo i totes les branques estaven cobertes d'una capa de verdet tou.

Es va produir una discussió.

El coronel va preguntar si almenys en el Bosc Vell podria dur a terme tales.

El cap de la Comissió va respondre-li que no hi havia prohibicions específiques; naturalment, no es devien ultrapassar certs límits.

Aleshores va intervenir un dels quatre membres de la Comissió, un tal Bernardi, un home alt i molt corpulent, d'edat indefinida i d'expressió cordial:

—Prohibicions no, que no n'hi ha —va dir ell—, però juraria que vostè, coronel, no serà menys que el seu noble oncle Morro. Són els avets més antics que es coneixen. I estic segur que vostè no tindrà la intenció...

—Les meves intencions —va interrompre el Procolo— no les conec ni jo, però no em sembla que això sigui motiu per tanta ingerència, i perdonin l'expressió...

—Faci el favor d'escoltar-me un moment —va respondre l'altre— i no s'embali. Una vegada, fa molt de temps,

aquesta terra era tota pelada. El propietari era el bandoler Giacomo, conegut com Giaco, un home ple d'iniciativa que tenia el seu petit exèrcit. Un dia va tornar sense ni un soldat, mort de cansament i ferit. Aleshores va pensar: he d'anar més amb compte, tard o d'hora em perseguiran i no tindrè ni un mal forat on amagar-me: el que he de fer és plantar un bosc on em pugui refugiar. Dit i fet, va plantar aquesta boscúria, però com que els arbres creixen lentament, li va tocar esperar fins als vuitanta anys. Llavors va enrolar uns soldats i va marxar a noves empreses. Ha plogut molt d'aleshores ençà, n'hi hauria per llogar-hi cadires, però qui li diu, coronel, que el Giacomo no pugui tornar? Encara li diré més: se l'espera d'un moment a l'altre, fins i tot podria ser que arribés aquest vespre mateix. I d'una cosa en pot estar segur, no tindrà ni un soldat ni un xavo. El perseguiran un centenar d'homes, potser també de dones, tots armats amb fusells i garrots. Ell només tindrà una petita simitarra i vindrà afamat i desfet. No tindrà, doncs, el dret de trobar el seu bosc intacte, per poder-s'hi atrinxerar? Que no és pas seu tot això?

—Tota paciència té un límit —va saltar aleshores el coronel—. Això són ximpleries de dement.

—No em sembla que hagi dit cap disbarat —va fer el Bernardi en veu més alta—. Tocar aquest bosc seria una cosa indeguda, vet aquí el que li dic.

Encara va balbucejar unes quantes paraules i després es va allunyar, endinsant-se tot sol en el Bosc Vell.

El cap de la Comissió, per justificar el seu col·lega, va observar que era un home estrany, un xic nerviós, però coneixia els boscos com ningú, i quan es tractava de guarir un arbre, era un fenomen.

El coronel ja semblava mal disposat, i va emprendre el camí de tornada en solitari. Al mateix temps, a l'interior del Bosc Vell es va sentir una veu:

—Coronel, coronel, vingui un moment a veure!

—Qui és que em crida d'aquesta manera? —va preguntar el coronel, al cap de la Comissió.

—No ho entenc —va fer l'altre fortament sorprès—. No ho entenc ni que em matin.

—Certes confiances —va concloure el coronel, que havia reconegut perfectament la veu del Bernardi—, certes confiances no les suportó de cap de les maneres, ja l'hi pot dir, ja.

I es va dirigir cap a casa a grans gambades, mentre s'afeblia al cor del bosc el crit:

—Coronel! Coronel!